

SENTÈNCIA de 18 de març de 2004

Accions de societat anònima: configuració jurídica.- Dret a percebre els dividends en el cas de venda d'accions.
- Reserva social: concepte i funcions.- Retribució del gerent de la societat: configuració jurídica.- Actes propis.- Bona fe

Reunida la Sala Civil del M.I. Tribunal Superior de Justícia d'Andorra, sota la presidència del M I. Sr. Jean Louis VUILLEMIN, i els magistrats M.I. Sr. Antoni BRUGUERA MANTÉ i M.I. Sr. Joan Manel ABRIL CAMPOY, ha adoptat la resolució següent:

ANTECEDENTS DE FET

I.- La representació processal del Sr. Joan Manel R.P. va interposar demanda, en data 15-3-2001, envers la mercantil GEOTECH, S.A., segons la qual sol·licitava que es condemnés a la mercantil defenent al pagament dels dividends de les accions que ostentava de la mercantil GEOTECH i en relació als exercicis 1997 i 1998 i que, en conseqüència s'estimés la demanda i s'obligués a la defenent a l'abonament de la quantitat de 7.879.557 Ptes, amb més els interessos legals des de la data de la contesta a la demanda i amb imposició de les costes processals.

La representació processal de la mercantil GEOTECH, S.A. va oposar-se a la demanda i, en data 26-4-2001, va demanar que es refusés la demanda interposada en contra seva i que se l'absolgués de la mateixa i s'imposés a la part agent l'abonament de les costes processals i el pagament de les despeses de la garantia bancària prestada.

II.- L'Honorable Tribunal de Batlles va dictar sentència, de data 24-7-2003, essent la seva part dispositiva la que segueix: "DECIDEIX Estimar parcialment la demanda formulada en data 15 de març del 2001 per la procuradora Sra. Teresa García Pedraza, actuant en nom i representació del Sr. Joan Manel R.P., contra la societat "GEOTECH,S.A.", i per tant condemnar la defenent a abonar al demandant l'import de QUARANTA-CINC MIL DOS-CENTS VUITANTA-UN EUROS I SEIXANTA CÈNTIMS (45.281,60 €), alçat dels interessos legals a partir de la data de fermesa de la present resolució, més les costes processals, inclosos els honoraris d'advocat i de procurador".

III.- La part defenent va interposar recurs d'apel·lació contra la sentència dictada per l'Honorable Tribunal de Batlles i va formular, en data 11-11-2003, llur escrit de conclusions, on de conformitat amb els arguments continguts en l'esmentat escrit, demanava la revocació de la sentència d'instància. Per el contrari, la part apel·lada, en el seu escrit de contesta a les conclusions, de data 12-12-2003, va sol·licitar la confirmació de la sentència d'instància i la imposició a la part apel·lant de les costes processals.

Ha actuat com a magistrat ponent el M.I. Sr. Joan Manel ABRIL CAMPOY.

FONAMENTS DE DRET

I.- L'examen i la resolució del present recurs d'apel·lació exigeix analitzar per separat i de forma individual els diferents motius d'apel·lació esgrimits per la part recurrent, en ares de donar complida resposta al deure de congruència i de motivació que han de respectar les resolucions judicials (cfr. Arts. 10 i 86 CA). En aquest ordre d'idees, s'escau procedir a debatre, en primer terme, l'argument de la part apel·lant que addueix manca d'acció per part del Sr. R.P. Sustenta la part recurrent que com que l'agent va transmetre les seves accions a favor de la societat mercantil COL·LABOREM, S.A. en virtut d'escriptura de compravenda d'accions de data 15-7-99, la transmissió de les seves accions suposava l'alienació dels drets polítics i econòmics inherents a la condició de soci i, aleshores, la reclamació, si s'escau, dels dividends no percebuts pels exercicis dels anys 1997 i 1998 correspondria al nou accionista i soci.

Quant a aquest primer motiu o greuge que articula la part apel·lant, convé establir que l'acció constitueix un títol-valor que representa una part alíquota del capital social i que atribueix al seu titular drets de caire polític i de caire econòmic. Pel que fa als drets de caire econòmic, entre aquests es troba al dret a percebre els dividends, sempre que s'hagin obtinguts beneficis en l'exercici corresponent i, complertes amb les disposicions de caire imperatiu que fixa el Reglament de les Societats mercantils de 19-5-1983 (vgr. Constitució de reserves obligatòries), així ho acordi la Junta d'accionistes. A aquestes consideracions s'ha de compartir amb l'Honorable Tribunal de Batlles que el dret al repartiment de beneficis, consubstancial a l'ànim de lucre que cerquen les societats mercantils, correspon a qui sigui titular de les

accions en el moment de l'adopció per part de la Junta d'accionistes de la decisió de procedir al repartiment de dividends. I és clar que aquesta condició l'ostentava la part agent respecte dels dividends relatius als anys 1997 i 1998. I així cal afegir que, respecte de l'exercici de 1999, la part agent no sol·licita l'abonament dels dividends, atès que de la lectura de la demanda s'extreu (fets segon i tercer en relació amb la pètitia de la mateixa) que la reclamació es concreta als dividends que hauria d'haver obtingut en relació als exercicis 1997 i 1998. A més, s'ha de posar en relleu que la transmissió de les accions l'any 1999, significa l'alienació dels títols-valors a favor de la mercantil COL·LABOREM, S.A., amb tots els drets inherents als mateixos. Però, si la part agent, a qui corresponia percebre els dividends passius els exercicis 1997 i 1998, entén que els abonats per la societat no s'ajusten a les normes legals i estatutàries, li correspon a ell exercitar una acció envers la societat per determinar la bondat o no dels dividends que es van repartir entre els socis en els exercicis en que l'agent ho era, sense que la transmissió de les accions l'any 1999 obsti a la precedent conclusió.

I també en aquest ordre d'idees s'han d'incardinar les asseveracions respecte de l'escriptura pública efectuades per la sentència. Així, sí que és cert que en l'escriptura de compravenda d'accions (foli 28), de data 15-7-99, s'exposa que "La part venedora transfereix el domini de les accions venudes, i dóna quasi possessió dels drets inherents a les mateixes a la part compradora", però aquesta afirmació significa que des de l'alienació pertanyen a la part adquirent els drets inherents a les accions objecte de la compravenda, però de la mateixa no es desprèn que sigui voluntat de les parts la transmissió a la part compradors dels possibles drets de caire econòmic que pogués ostentar el transmetent de les accions en relació a exercicis anteriors a la data de l'alienació. I, en conseqüència, amb aquesta interpretació de l'escriptura de compravenda, que és la que s'adiu amb la literalitat de la clàusula notarial i amb la finalitat d'un negoci de transmissió d'accions, sense que la voluntat de les parts aboni altra conclusió, ni els errors denunciats per la recurrent sobre la valoració del preu de venda que s'imputa a la sentència repercuteixin en la solució que s'ha d'adoptar, per la qual cosa s'escau concloure que l'agent ostenta legitimació per a instar la demanda de reclamació de quantitat envers la societat i referent al repartiment dels dividends.

II.- El segon dels greuges o motius que articula la part recurrent contra la sentència rau en què s'ha

vulnerat la doctrina dels actes propis, atès que com a President de la societat havia de conèixer els comptes de la mateixa i disposar d'accés a la documentació social, a la vegada que no és viable reconèixer acció a l'agent quan no va procedir a impugnar les juntes on s'acordava el repartiment dels beneficis. Així, afegeix que es va acceptar la repartició dels dividends per l'agent que, a l'igual que els altres socis, van accedir a la documentació i van aprovar els comptes socials.

Quant a aquest motiu, s'ha d'indicar que la pròpia sentència d'instància ja posa de manifest que l'agent, per la seva qualitat de President, no solament va assistir i presidir les juntes, sinó també va tenir accés a la documentació. Nogensmenys, la doctrina dels actes propis significa que el comportament d'una persona en relació a determinada situació ha generat en els altres la confiança que mantindria en el futur la mateixa actitud, per la qual cosa quan, amb posterioritat, adopta una actuació oposada a la que anteriorment es derivava dels seus actes, vulnera el deure de bona fe que ha d'inspirar l'actuació dels subjectes econòmics en el tràfic jurídic. Aquesta doctrina dels actes propis, clarament enllaçada amb el concepte objectiu de bona fe es tradueix en la màxima "Contra factum proprium non potest venire". Si s'analitza el present cas, sí que és cert que l'agent va assistir a les juntes i va percebre els dividends que es van acordar repartir, però no ho és menys que la seva actuació fou la de reclamar els dividends que creia que li pertocaven, com així reconeix la Sra. V.C. (folis 219 i 220) quan afirma que va rebre les cartes de reclamació del Sr. R., encara que no recordi les dates (així en la carta del mes de desembre de 1999 es reclama la incorrecció dels dividends abonats el mes d'abril -foli 90-), i que qui portava el control de la comptabilitat i elaborava els informes comptables era la Sra. Varela, a la vegada que de la lectura de les juntes s'extreu que en elles no constava el benefici obtingut ni el percentatge de repartiment de beneficis ni tampoc els criteris per a decidir-ho (folis 141 a 143). I així, la no impugnació de les actes relatives als exercicis 1997 i 1998, on no es fixaven els beneficis obtinguts ni els criteris de fixació dels dividends a repartir. Per consegüent, procedeix també refusar aquest motiu d'apel·lació, a l'entendre que l'actuació i comportament de l'agent no podia generar la conclusió en la mercantil defenent que es trobava d'acord amb els dividends repartits, d'acord amb les consideracions anteriorment exposades.

III.- En tercer terme, la part recurrent manifesta que l'obtenció de guanys per la societat no pot

abocar al repartiment íntegre dels mateixos, tota vegada que es poden destinar a altres finalitats (reserves, eixugar pèrdues, retribucions, etc...) i que la decisió pertany a la Junta General d'accionistes. Aleshores, la recurrent exposa que les Juntes dels anys 1997 i 1998 van repartir una quantitat, de la que s'havia deduït la retribució del gerent, que el procediment emprat per l'agent no era adequat, atès que no havia reclamat fins passats dos anys i que el fet de portar una comptabilitat desordenada ha motivat que la sentència li doni dret a l'actor a percebre els dividends no repartits, quan la comptabilitat portada és clara i precisa i correspon a l'agent la prova dels fets concrets que justifiquen el seu dret. Per últim, entén que és procedent la decisió de destinar a reserves voluntàries part dels beneficis i que la sentència no pot criticar el fet de no dotar la reserva legal obligatòria i abonar la solució del repartiment de la totalitat dels beneficis obtinguts.

Quant a aquest motiu d'apel·lació, s'ha de dir, en primer lloc, que ja s'ha raonat sobre la procedència de l'agent d'exercitar la seva acció de reclamació a través d'un procés ordinari, i més si es pren en consideració que en les actes no es reflecteix ni els beneficis obtinguts per la societat ni el destí dels mateixos, ni tampoc els criteris per a determinar quina part dels beneficis es transformen en dividends. Afegir també que, com s'ha constatat anteriorment, en una de les cartes de reclamació de l'agent es reclama quan han transcorregut encara no vuit mesos des de l'abonament dels dividends, i no dos anys com sustenta la recurrent. En segon lloc, s'ha de convenir amb la part apel·lant que esdevé decisió de la Junta d'accionistes (art. 33.2 Reglament de societats mercantils) procedir a fixar els criteris i el percentatge dels beneficis de la societat que s'han de repartir, però en aquest cas res consta a les actes de les juntes i si s'analitzen els comptes socials resulta que existeixen incoherències entre el que reflecteixen els mateixos i les al·legacions de la part defenent. En efecte, en el balanç consta el capital social com a 0 i no s'aprecia que s'hagi establert la reserva legal obligatòria, i aquests extrems són detectats pel jutjador d'instància com a mostres d'una manca de comptabilitat ordenada, sense que això signifiqui que aquesta sigui la xifra de capital social ni que no s'hagi constituït la reserva legal obligatòria o que ja ho estigués en l'exercici anterior. I també, s'aprecia que la defenent ha declarat destinar a reserves voluntàries les quantitats de 5.229.974 i 11.664.107 pels exercicis 1997 i 1998 (escrit de conclusions de la mercantil defenent -folis 447 i 448), mentre que de la pericial dels perits Fàbregas/Mercadé (foli 417) no es pot asseverar que aquests

importos s'hagin realment destinats a reserves voluntàries, a la vegada que la pericial de Peritaxa (foli 358) té en compte les reserves voluntàries segons el que afirma la Sra. Varela, mentre que del balanç social resulta que l'any 1997 es van destinar 734.405 Ptes a reserves legals i voluntàries (foli 37) i l'any 1998 614.061 Ptes només a reserves voluntàries. Aquestes clares inadequacions i incongruències entre els diferents documents comptables i les asseveracions de la defenent, fa que amb encert l'Honorable Tribunal de Batlles consideri que l'acreditació de la constitució de reserves legals o voluntàries, així com si no s'havia encara cobert la reserva legal obligatòria o els criteris per determinar quin percentatge dels guanys es destinaven a ser objecte de repartiment eren extrems que corresponia provar a la societat defenent i no a la part agent i que, per consegüent la manca de prova d'aquests extrems no pot afavorir-la i, d'acord amb les regles de l'onus probandi, la perjudica. I aquesta decisió ha de ser mantinguda per aquesta Sala en atenció als arguments ja esmentats.

IV.- En quart terme, sustenta la part apel·lant que si bé s'admet el descompte dels beneficis de la retribució del gerent, no s'admeten els deutes que la societat ostenta contra l'agent i, en aquest sentit, considera que els crèdits es van identificar i desglossar i no es pot admetre el criteri d'instància que són documents emesos unilateralment o bé la societat és la destinatària, a la vegada que l'agent no ha qüestionat mai la procedència dels mateixos. No es pot compartir amb la recurrent que l'agent no hagi qüestionat la procedència dels crèdits de la societat perquè de la lectura de l'escrit de rèplica (foli 163) es nega la procedència de la prova dels crèdits i explícitament s'indica que la càrrega de la prova d'aquest extrem correspon a la part defenent. D'acord amb aquestes precisions, negada l'existència del crèdit, i al·legada la seva existència, per a ser objecte de compensació amb el crèdit de l'agent, s'ha d'entendre que correspon la càrrega de la prova del crèdit i la seva quantitat a la mercantil defenent.

En concret, de la factura relativa a la compra d'un programa d'ordinador, la llicència d'utilització i les despeses de duana, aquest concepte no pot ésser imputada a l'agent, tota vegada que la mateixa fou lliurada per la societat PASI, S.R.L a la mercantil defenent (folis 234 a 238), sense que consti la causa de la seva repercussió a l'agent. I, en relació a la factura de GEOTECH envers l'agent, pel concepte de serveis tècnics durant l'any 1997, s'ha de convenir amb la sentència d'instància que es tracta d'una factura emesa per la pròpia defenent i sense que

s'hagi provat a les actuacions la realitat de la causa que la sustentaria i, per tant, ha de ser refusat també aquest argument i motiu de la defenent.

V.- En darrer lloc, entén la part apel·lant que la sentència generaria dues conseqüències greus de ser confirmades: la primera, que es desconeixeria l'article 12 del Reglament de Societats mercantils i, la segona, que hauria de repartir entre els altres socis la mateixa proporció de dividends. Quant a la primera qüestió, la part apel·lant fa un quadre comparatiu on calcula el 10% dels guanys com a reserva legal obligatòria, però oblida dos extrems: un, que l'article 12 del Reglament obliga a destinar, com a mínim, un 10% dels beneficis nets anyals per a la reserva legal obligatòria fins a l'assoliment del 10% del capital social i sembla oblidar que aquest, segons l'escriptura de constitució, és de 5 milions de pessetes, per la qual cosa amb 500.000 Ptes estaria cobert, segons el que preveu el Reglament, mentre que l'article 17 1 dels Estatuts exigiria un percentatge més alt, fixat en el 25% del mateix. I, dues, que la prova que aquest percentatge no s'hagués cobert durant l'exercici de 1996 correspon a la societat i res s'ha acreditat a les actuacions, i que cal tenir en compte que els Tribunal deuen resoldre les pretensions de les parts segons les seves al·legacions i d'acord amb els fets acreditats, sense que, en el procés civil, la veritat processal arribi a coincidir amb la veritat real, per molt que sigui també un desideratum lloable d'aconseguir. Per consegüent, s'escau refusar l'argumentació de la part apel·lant. I, en relació a la segona conseqüència, s'ha d'assenyalar que les conseqüències d'aquesta sentència, entre les parts litigants, deriven de la manca de prova de determinats extrems per la societat defenent en relació a la constitució de reserves, legals o voluntàries, i a les incongruències que es deriven de les seves al·legacions respecte dels documents comptables, per la qual cosa només a ella són imputables els efectes que la seva actuació pugui generar.

VI.- El rebuig total del present recurs d'apel·lació es tradueix, en matèria de costes processals, en la imposició a la part recurrent de les costes d'aquesta alçada.

Vistos la legislació vigent i els Usos i Costums aplicables al present cas,

La Sala Civil del M.I. Tribunal Superior de Justícia d'Andorra,

DECIDEIX

DESESTIMAR el recurs d'apel·lació interposat per la representació processal de la mercantil GEOTECH, S.A. contra la sentència, de data 24-7-2003, dictada per l'Honorable Tribunal de Batlles en el procediment ordinari núm. 027-4/2001, del qual dimana aquest Rotlle. S'escau imposar a la part recurrent les costes processals d'aquesta alçada.

Així per aquesta nostra resolució, de la qual en serà tramés testimoni a l'Hble. President de la Batllia, per al seu coneixement i als efectes escaients, definitivament jutjant, ho pronunciem, manem i signem.-